

Uchwała nr 121/2016
Prezydium Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 7 września 2016 r.

w sprawie Sprawozdania z działalności
Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w roku 2015

Po rozpatrzeniu na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 lipca 2016 r. (pismo DIR.178.5.2016.2.AK), Sprawozdania z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w roku 2015, na podstawie art. 45 ust.3 pkt. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 ze zm.) Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego **pozytywnie** opiniuje „Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju za rok 2015” zgłaszając następujące uwagi:

1. Informacje podstawowe i ocena formalna sprawozdania

Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju za rok 2015 liczy 164 strony maszynopisu i składa się z: Części Ogólnej zawierającej informacje o Centrum, opisu programów realizowanych w 2015 roku oraz opisu wykonania planu finansowego i Części Szczegółowej. W Części Szczegółowej opisano szczegółowo realizację poszczególnych działań wraz z ich finansowaniem. Ta część zawiera także opis monitoringu działań. Wskaźniki realizacji działań zawarto w 58 tabelach.

W 2015 r. uruchomiono pierwsze konkursy w ramach PO IR i PO WER na lata 2014-2020. Nowym, trzecim programem strategicznym NCBiR opracowanym przez Radę jest program TECHMASTRATEG z alokacją ok. 500 mln zł. Ponadto zainicjowano czwarty program strategiczny GOSPOSTRATEG. Zawarto też cztery porozumienia o współpracy z przedsiębiorstwami o ustanowieniu wspólnych programów badawczych (Synthos S.A., PGE S.A., PKP Cargo S.A., oraz PKP PLK S.A.). Ogłoszono 53 konkursy, w tym w ramach współpracy międzynarodowej 28; zamknięto nabór wniosków w 37 konkursach, podpisano 639 umów oraz nadzorowano 3312 projektów. Centrum kontynuowało realizację programów wspierających przedsiębiorców i naukowców, takich jak GRAF-TECH, Blue-Gas – Polski Gaz Łupkowy, GEKON, CuBR i innych.

W okresie sprawozdawczym nastąpiła dalsza intensyfikacja współpracy międzynarodowej, w ramach której ogłoszono 28 konkursów. Oprócz programu Horyzont 2020, NCBR zaangażowane było w projekty typu ERA-NET, Eurostars, AAL, JU ENIAC, JU ARTEMIS, a także inicjatywy CORANET i EUREKA.

Przedsiębiorcy krajowi zadeklarowali zaangażowanie własnych środków na badania naukowe w kwocie 986 mln zł.

W roku sprawozdawczym, w 30. osobowym składzie Rady Centrum nie zaszły zasadnicze zmiany. Rada pracując w 4. komisjach problemowych wydała 44 opinie.

W obowiązującej procedurze Komisja Odwoławcza Rady NCBiR podjęła łącznie 259 decyzji w tym 211 (tj. 81,5%) dotyczyło odmowy przyznania środków finansowych, 41 decyzji dotyczyło przyznania środków, a 7 decyzji miało charakter zmieniający.

Komisja Odwoławcza Rady Centrum podjęła łącznie 33 uchwały w sprawie rozpoznania odwołania od informacji Dyrektora NCBiR o negatywnym wyniku I stopnia oceny merytorycznej, w tym 28 (tj. 84,9%) uchwał w sprawie negatywnego rozpoznania odwołania oraz 5 uchwał w sprawie pozytywnego rozpoznania odwołania.

Komitet Sterujący działający w ramach NCBiR odbył 12 posiedzeń i podjął 71 uchwał, rozpatrzył także 5 odwołań.

Pod względem formalnym sprawozdanie spełnia wymogi rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 grudnia 2010 r. w sprawie niezbędnych elementów sprawozdania z działalności oraz rocznego i kwartalnego sprawozdania finansowego Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2011 r. Nr 9 poz 44.).

2. Podstawowe informacje finansowe i ocena merytoryczna sprawozdania

W sprawozdaniu przedstawiono działalność Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w 2015 roku w zakresie merytorycznym i finansowym. Rok 2015 był ósmym, pełnym okresem sprawozdawczym w działalności NCBR.

Po dwukrotnych zmianach wnioskowanych przez NCBiR jego budżet na 2015 r. wyniósł 5 805 195 tys. zł.

Wydatki na zadania ustawowe wyniosły 4 942 794 tys., z tego 1 789 834 tys. stanowiły środki krajowe a 3 143 960 tys (tj.63,6%) środki Unii Europejskiej. Kwota wydatków była o 5,22% wyższa niż w 2014 r.

Prawie 2/3 udziału środków UE w budżecie NCBiR wskazuje na bardzo duże uzależnienie finansowania projektów od środków unijnych; uzależnienie to może być powodem poważnych ograniczeń działalności w przyszłości.

W porównaniu do łącznego budżetu Centrum wydatki na zadania ustawowe wyniosły 85,14% (wg sprawozdania 86,96%). Niższe wykonanie budżetu wg NCBR wynika „przede wszystkim z niższej realizacji programów PO IR i PO WER, w ramach których w związku z wpływem bardzo dużej liczby wniosków wydłużył się proces ich oceny i podpisywania umów z beneficjentami, a finansowanie przesunięto na 2016 r.”.

W roku sprawozdawczym realizowano wiele programów i konkursów. Z analizy informacji w sprawozdaniu wynika, że coraz większą grupę beneficjentów realizowanych projektów stanowiły konsorcja z udziałem przedsiębiorców. W treści sprawozdania brak jest ocen i wniosków dotyczących prowadzonej działalności, w szczególności dotyczących wskaźników sukcesu w zakończonych konkursach, brak także syntetycznych ocen monitorowania procesów realizacji projektów.

W 2015 r. w NCBiR przeprowadzono aż 271 kontroli zewnętrznych z tego 96 w PO KL, 56 w PO IG, 6 w PO IIS. Kontrolę przeprowadzali audytorzy na zlecenie MRR, MNiSW, NIK oraz Urzędu Kontroli Skarbowej. Nie ulega wątpliwości, że tak duża liczba kontroli absorbowwała pracowników Centrum i ograniczała ich zdolność do realizacji normalnych zadań. Niestety w treści sprawozdania nie ma żadnych informacji o wynikach przeprowadzonych kontroli, ani w ujęciu jednostkowym, ani syntetycznym.

3. Ocena funkcjonowania NCBR

W 2015 r. Koszty funkcjonowania NCBR w ujęciu kasowym wyniosły 99 734 tys. zł, co oznaczało ich wzrost o 124,49% w stosunku do roku 2014, a jednocześnie było to 83,78 % planu na 2015 r. Niepełne wykorzystanie planowanych funduszy w poszczególnych pozycjach kosztów wynikało z „oszczędności uzyskanych na skutek korzystnego rozstrzygnięcia przetargów w drodze udzielonych zamówień publicznych oraz z rezygnacji z niektórych planowanych pierwotnie zamówień, które – w trakcie roku – okazały się niecelowe (np. badania ewaluacyjne ad hoc). Ponadto, ze względu na długotrwałe procedury przetargowe, nastąpiła zmiana terminu realizacji niektórych przedsięwzięć. Niezależnie od tych wyjaśnień analiza realizacji budżetu Centrum wskazuje na dość asekuracyjne planowanie

niektórych wydatków (np. materiały i energia 30% pierwotnego planu i 42% planu po zmianach; pozostałe usługi 75% planu). Za uzasadnione, można uznać 58% wykonanie planu wydatków na wynagrodzenia bezosobowe.

Sprawozdanie zawiera dość skromny zakres informacji o strukturze organizacyjnej, zatrudnieniu i fluktuacji kadry. Stan zatrudnienia podany na koniec 2015 r. w przeliczeniu na pełne etaty wyniósł 347 osób. Brak jest w nim danych odnośnie dynamiki zatrudnienia w dłuższym horyzoncie czasowym czy kształtowaniu poziomu wynagrodzeń. Uwaga ta wiąże się z ca 22% wskaźnikiem fluktuacji liczby osób zatrudnionych w 2015 r., podczas gdy w 2014 r. wskaźnik ten wynosił 7%, i brakiem jakiegokolwiek wyjaśnienia tej zmiany. Jednocześnie wskazuje się, że w 2014 r. odeszło 3,68% zatrudnionych a w 2015 r. 3,24%. Absencja pracownicza w 2015 r. w porównaniu do 2014 r. wzrosła o 1,6%. Ocena przedstawionych informacji wskazuje na zasadność przeprowadzenia pogłębionych analiz fluktuacji kadry celem zarządzania ryzykiem kadrowym Centrum. Przedstawione informacje uniemożliwiają szczegółowe i wiarygodne odniesienie się do konsekwencji wysokiego wskaźnika fluktuacji kadry, jednak RGNiSW wskazuje, że fluktuacja kadry utrudnia efektywną współpracę beneficjentów z Centrum przy realizacji projektów, m.in. ze względu na zmienność osób nadzorujących określone projekty. Bez dodatkowych wyjaśnień nie sposób odnieść się do zasadności struktury zatrudnienia w poszczególnych komórkach organizacyjnych Centrum (np. na tle innych działów zastanawia skokowy wzrost liczby zatrudnionych w Dziale Rozwoju Kadry Naukowej).

Informacje o dużych oszczędnościach w zakupie środków trwałych (bez informatyki) można traktować jako racjonalne, jednak wydatki na poziomie 18,5% w stosunku do planowanych wskazują na niewłaściwe ich zaplanowanie.

4. Inne uwagi

RGNiSW zwraca uwagę, że format sprawozdania poważnie utrudnia jego merytoryczną ocenę, gdyż zestawienie bardzo wielu informacji w ujęciu tabelarycznym, ze wskazaniem tylko w kolumnach kwot planowanych i zrealizowanych, i bez ujęcia porównawczego do poprzedniego roku czy lat wcześniejszych, nie pozwala na ocenę tendencji czy choćby dynamiki zmian poszczególnych działań.

Rada zwraca kolejny raz uwagę na potrzebę ograniczenia nakładów pracy na przygotowanie kompletnych wniosków na tzw. pierwszy etap selekcji, poprzez ograniczenie wymaganej dokumentacji, a utrzymanie i rozwinięcie wymogów w stosunku do wniosków, które z powodzeniem przeszły przez pierwszy etap oceny. Umożliwiłoby to eliminację złych wniosków już na wstępnym etapie oceny i zwiększyłoby efektywność oceny merytorycznej w poszczególnych konkursach.

Rada wskazuje na celowość doskonalenia procedur kontroli realizowanych grantów, ze szczególnym uwzględnieniem śródkresowego zaangażowania (pracochłonności) wykonawców w realizację zadań określonych w projektach.

Sprawozdanie nie zawiera informacji na temat audytu zewnętrznego działalności NCBR, który najbardziej obiektywnie oceniałby działalność Centrum.

W sprawozdaniu nie podano informacji nt. współczynnika sukcesu w poszczególnych konkursach, co jest kluczową informacją na jakie dziedziny, czy też dyscypliny naukowe wydatkowano środki i jak się one rozwijają. W opinii Rady są to kluczowe informacje w kontekście rozwoju innowacyjności w gospodarce.

W sprawozdaniu podano, że deklarowany wkład własny przedsiębiorców - beneficjentów w projekty wyniósł 986 mln zł (wg całkowitego wkładu deklarowanego w podpisanych umowach). Nie podano natomiast rzeczywistego wkładu przedsiębiorców na podstawie faktur, stąd też trudno jest mówić o skali rzeczywistego zaangażowania polskich

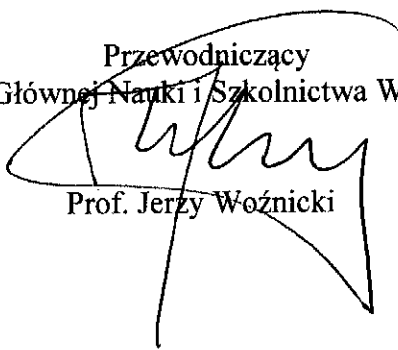
przedsiębiorców w sferze B+R. Takie dane są niezbędne do realizacji celów Państwa, zakładających wzrost innowacyjności gospodarki w oparciu o zwiększający się udział środków pochodzących spoza budżetu.

Sprawozdanie nie zawiera żadnej autorefleksji merytorycznej, do której można by się odnieść – choćby wskazania tendencji wspierania rozwoju określonych obszarów gospodarki, jakie zarysowują się w wyniku uruchamianych projektów, które pozyskiwane są na drodze konkursowej (co przy oczywistych zaletach może powodować np. kumulację lub pomijanie tematyki w odniesieniu do priorytetów określanych w różnych programach rozwoju kraju lub tendencji światowych). Taką refleksję mogłaby – a nawet powinna – wyartykułować Rada NCBR, zgodnie z *art. 15, ust. 2, poz. 5 Ustawy z dnia 30 kwietnia o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju*. Tym bardziej, że potrzebę krytycznego spojrzenia na wspieranie innowacji zarówno w ujęciu tematycznym jak i obszarowym, w celu jego doskonalenia, można wyraźnie dostrzec z lektury projektu przygotowanej przez MRR *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*.

Sprawozdanie nie zawiera żadnej charakterystyki przebiegu ustanawiania, ani efektów uruchamiania dotychczas uzyskanych projektów w ramach POIR, w czym NCBR sprawuje dla Instytucji Zarządzającej (MRR) rolę wiodącą.

Uchwałą otrzymuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Jerzy Woźnicki